

YÖNETMELİK

Sağlık Bakanlığından:

GELENEKSEL VE TAMAMLAYICI TIP UYGULAMALARI YÖNETMELİĞİ
BİRİNCİ BÖLÜM

Amaç, Kapsam, Dayanak ve Tanımlar

Amaç

MADDE 1 – (1) Bu Yönetmeliğin amacı, insan sağlığına yönelik geleneksel ve tamamlayıcı tıp uygulama yöntemlerini belirlemek, bu yöntemleri uygulayacak kişilerin eğitimi ve yetkilendirilmeleri ile bu yöntemlerin uygulanacağı sağlık kuruluşlarının çalışma usul ve esaslarını düzenlemektir.

Kapsam

MADDE 2 – (1) Bu Yönetmelik, geleneksel ve tamamlayıcı tıp uygulamalarının yapıldığı kamu ve özel hukuk tüzel kişileri ile gerçek kişilere ait sağlık kuruluşları ve bu kuruluşlarda yöntemleri uygulayacak kişileri kapsar.

Dayanak

MADDE 3 – (1) Bu Yönetmelik, 11/4/1928 tarihli ve 1219 sayılı Tababet ve Şuabatı San'atlarının Tarzı İcrasına Dair Kanununun Ek 13 üncü maddesine, 7/5/1987 tarihli ve 3359 sayılı Sağlık Hizmetleri Temel Kanununun 9 uncu maddesinin (c) bendine ve Ek 11 inci maddesine, 11/10/2011 tarihli ve 663 sayılı Sağlık Bakanlığı ve Bağlı Kuruluşlarının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin 8 inci maddesinin birinci fıkrasının (f) ve (ğ) bentlerine ve 40 ıncı maddesine dayanılarak hazırlanmıştır.

Tanımlar

MADDE 4 – (1) Bu Yönetmelikte geçen;

- a) Bakanlık: Sağlık Bakanlığını,
 - b) Bilim Komisyonu: Bakanlıkça oluşturulan Geleneksel ve Tamamlayıcı Tıp Uygulamaları Bilim Komisyonunu,
 - c) Genel Müdürlük: Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğünü,
 - ç) Müdürlük: İl Sağlık Müdürlüğünü,
 - d) Sağlık kuruluşu: Kamu kurum ve kuruluşlarına bağlı hastaneler, tıp fakültesi veya dış hekimliği fakültesi sağlık uygulama ve araştırma merkezi, 27/3/2002 tarihli ve 24708 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan Özel Hastaneler Yönetmeliğine göre ruhsatlandırılmış özel hastaneler ile 15/2/2008 tarihli ve 26788 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan Ayakta Teşhis ve Tedavi Yapılan Özel Sağlık Kuruluşları Hakkında Yönetmelik hükümlerine göre ruhsatlandırılmış sağlık kuruluşlarını,
 - e) Sertifikalı tabip: Geleneksel ve tamamlayıcı tıp uygulamaları ile ilgili olarak Bakanlıkça tescil edilmiş sertifikaya sahip tabibi,
 - f) Sertifikalı dış tabibi: Geleneksel ve tamamlayıcı tıp uygulamaları ile ilgili olarak Bakanlıkça tescil edilmiş sertifikaya sahip dış tabibi,
 - g) Uygulama: Geleneksel ve tamamlayıcı tıp uygulamalarını,
 - ğ) Uygulama merkezi: İlgili alanda sertifikası bulunan tabip ve/veya dış tabibi sorumluluğunda ve bu Yönetmelikte belirlenen uygulamaları yapmak üzere eğitim ve araştırma hastanesi ve tıp fakültesi veya dış hekimliği fakültesi sağlık uygulama ve araştırma merkezi bünyesinde kurulan ve Bakanlıkça yetkilendirilmesi halinde eğitim verilebilecek merkezi,
 - h) Ünite: İlgili alanda sertifikası bulunan tabip ve/veya dış tabibi sorumluluğunda ve bu Yönetmelikte belirlenen uygulamaları yapmak üzere, kamu ve özel hukuk tüzel kişileri ile gerçek kişilere ait sağlık kuruluşları bünyesinde kurulan birimleri,
- ifade eder.

İKİNCİ BÖLÜM

Bilim Komisyonu, Görevleri ve Çalışma Usulü

Bilim komisyonunun kuruluşu

MADDE 5 – (1) Bu Yönetmelikte öngörülen uygulamalar, uygulamaları yapacak kişiler, ünite ve uygulama merkezlerinin standartları ile ilgili görüş vermek üzere, Bakanlıkça Geleneksel ve Tamamlayıcı Tıp Uygulamaları Bilim Komisyonu oluşturulur.

(2) Bilim komisyonu:

- a) Sağlık Hizmetleri Genel Müdürü veya görevlendireceği yetkilinin başkanlığında,
- b) Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğünden ilgili daire başkanı,
- c) İlgili alanlarda bilimsel çalışması bulunan üniversite öğretim üyesi veya Türkiye Kamu Hastaneleri Kurumuna bağlı eğitim ve araştırma hastanelerinde uzmanlık eğitimi verme yetkisine sahip tabipler arasından seçilecek üç üye,

- c) Eczacılık fakültelerinin farmakognozi alanından bir üye,
- d) Tıp fakültelerinin farmakoloji alanından bir üye,
- e) Sertifikalı iki tabip üye,
- f) Öğretim üyesi veya eğitim görevlisi tıbbi onkoloji uzmanı bir üye,
- g) Tıbbi etik veya tıp tarihi ve deontoloji alanlarında uzmanlık veya doktora eğitimi almış bir üye, olmak üzere 11 üyeden teşekkül eder.

(3) Bilim komisyonu üyeleri Bakan tarafından belirlenir. Üyeler iki yıl süreyle görev yapar.

Bilim komisyonunun çalışma usulü

MADDE 6 – (1) Bilim Komisyonu, Genel Müdürlüğün daveti üzerine yılda en az iki defa toplanır. Bakanlık gerektiğinde Bilim Komisyonunu toplantıya çağırabilir.

(2) Bilim Komisyonu, gündem maddelerini görüşerek raporunu hazırlar. Toplantı gündemi genel müdürlükçe en az yedi gün önceden üyelere bildirilir.

(3) Bilim Komisyonu, en az dokuz üye ile toplanır ve salt çoğunlukla karar alır. Oylarda eşitlik halinde Başkanın tarafı olduğu görüş geçerli sayılır.

(4) Bilim Komisyonunun sekreteryaya hizmetlerini Genel Müdürlük yürütür.

Bilim komisyonunun görevleri

MADDE 7 – (1) Bilim komisyonunun görevleri şunlardır:

- a) Uygulama alanlarının belirlenmesine, uygulamaların endikasyon ve oluşabilecek yan etkilerine ilişkin görüş vermek,
- b) Uygulama yapılan ünite ve merkezlerde bulunması gerekli tıbbi araç ve gereç, personel, fiziki standartların oluşturulması hususunda görüş bildirmek,
- c) Ünite ve uygulama merkezi başvurularını bilimsel, teknik alt yapı ve personel yönünden değerlendirerek, uygunluğu hususunda görüş vermek,
- ç) Bu Yönetmelikte tanımlanmamış uygulamalarla ilgili bilimsel ve teknik çalışmaları yapmak,
- d) Uygulamalar ile ilgili yönlendirici, aydınlatıcı ve bilimsel çalışmalar yapmak ve yaptırmak,
- e) İhtiyaç duyulan konularda çalışma yapmak üzere alt komisyonlar kurmak.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Uygulama Esasları, Sağlık Kuruluşlarının Türleri ve Çalışma Esasları, Eğitim

Uygulamaların genel esasları

MADDE 8 – (1) Uygulamalar bu Yönetmelikte belirlenen alanlarla sınırlıdır. Bakanlık gerektiğinde ünite ve uygulama merkezinde yapılan ve yapılabilecek yeni uygulamaların bilimsel yönden bilim komisyonunda değerlendirilmesini isteyebilir. Bilim komisyonu, uygulamaların bilimsel kanıtlarını inceleyerek kişilere uygulanıp uygulanmayacağı ve uygun görülenlerden hangilerinin ünite veya uygulama merkezinde uygulanabileceği hususunda Bakanlığa görüş verir.

(2) Bu Yönetmelik ekinde bulunmayan uygulamalar için 13/4/2013 tarihli ve 28617 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan İlaç ve Biyolojik Ürünlerin Klinik Araştırmaları Hakkında Yönetmelik kapsamında sadece uygulama merkezlerinde araştırma yapılabilir ve yapılan araştırmaya ilişkin dosyaların bir örneği de Genel Müdürlüğe gönderilir. Gönderilen bu çalışmalar uygulamaların ülke genelindeki gelişimi, etkinliği ve kanıt düzeyi açısından Bilim Komisyonu tarafından değerlendirilir. Gönderilen bu veri ve çalışmalar kişilerin bilgi ve izni olmaksızın kişisel bilgileri belli edecek şekilde kullanılamaz.

(3) Ünitelerde, Ek-3’de sayılı listede, ünitelerde yapılabileceği belirtilen uygulamalardan başka işlem yapılamaz. Uygulama merkezi, ünite için belirlenen uygulamaları da yapabilir.

(4) Uygulamalar hastalığın standart tedavisinin yerine geçecek ve devam eden tedaviyi aksatacak şekilde yapılamaz. Bu husus bireylere açık bir şekilde anlatılır ve onaylanmış rıza formunda belirtilir.

(5) Tabip ve dış tabibi olmayan uygulama alanında temel eğitimi bulunan sağlık meslek mensupları sertifikalı tabip ve dış tabiplerinin gözetimi ve denetimi altında uygulamalara katılırlar.

Uygulamaların yapılabileceği yerler ve yetkili kişiler

MADDE 9 – (1) Uygulamalar, Bakanlıkça yetkilendirilmiş ünite ile uygulama merkezlerinde ve ilgili alanda “uygulama sertifikası” bulunan tabip ve sadece dış hekimliği alanında olmak üzere dış tabibi tarafından yapılabilir. Uygulama alanında temel eğitimi bulunan sağlık meslek mensupları merkez ve ünitelerde sertifikalı tabiplere uygulamada yardımcı olabilirler.

(2) Dış hekimliği uygulama ve araştırma merkezlerinde, dış hastanelerinde ve ağız ve dış sağlığı merkezleri ile dış polikliniklerinde sadece dış hekimliği alanında uygulama yapılabilir.

Uygulama merkezi ve ünitelerin çalışma usul ve esasları

MADDE 10 – (1) Uygulama merkezi veya ünite, Bakanlığın sağlık kuruluşu/tesisi planlaması kapsamında açılabilir, bu yöndeki izinler yeni bir özel sağlık kuruluşu açılması veya kapasite artışı için ayrıca hak oluşturmaz. Uygulama merkezi veya ünite açmak isteyen kamu ve özel hukuk tüzel kişileri ile gerçek kişilere ait sağlık kuruluşları

Ek-1’de yer alan belgelerle birlikte Bakanlığa başvurur. Uygulama merkezi ve/veya ünite açma başvuruları, standartlara uygunluk ve başvuru yapılan ilde ihtiyaç bulunup bulunmadığı bakımından Bilim Komisyonunca değerlendirilir. Bilim Komisyonunca uygun görülen başvuruların Bakanlıkça da uygun görülmesi halinde uygulama merkezi ve/veya ünite açma izni verilir. Ünite ve uygulama merkezi ile buralarda yapılacak uygulamalar, sağlık kuruluşunun ruhsatına veya faaliyet izin belgesine işlenir.

(2) Kültür ve Turizm Bakanlığında belgeli konaklama tesislerinde, tesiste konaklayan ve sadece akut tedavisi tamamlanmış kişilere uygulanmak kaydıyla Bakanlıkça uygun görülen uygulamalara yönelik birim, planlama kapsamında kurulabilir. Konaklama tesisinin bulunduğu ildeki özel hastaneler ile Ayakta Teşhis ve Tedavi Yapılan Özel Sağlık Kuruluşları Hakkında Yönetmelik kapsamındaki özel sağlık kuruluşları tarafından kendi kadro ve kapasitesinin kullanılması kaydıyla planlamadan istisna olarak konaklama tesislerinde birim olarak açılabilir. Bu birim başvuruları özel sağlık kuruluşunun mesul müdürünce müdürlüğe yapılır ve faaliyetlerinden bağlı oldukları özel sağlık kuruluşu sorumludur.

(3) Ünite ve uygulama merkezinde, yapılan tüm uygulamalar ile ilgili olarak hastalara ait hasta dosyası hazırlanır. Hastaya ve uygulamalara ilişkin verilerin elektronik ortamda talep edilmesi halinde, kişisel sağlık verilerinin mahremiyeti gözetilerek, Bakanlığa gönderilmesi zorunludur.

(4) Yapılan uygulamalara bağlı olarak hastalarda ortaya çıkan her türlü istenmeyen etki, her ay düzenli olarak müdürlüğe bildirilir ve bu bilgiler Bakanlığa gönderilir.

(5) Uygulamalar için 1/8/1998 tarihli ve 23420 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan Hasta Hakları Yönetmeliğine uygun “Bilgilendirme ve Rıza Formu” hazırlanır ve uygulama yapılacak tüm hastalardan rıza alınır.

Ücretlendirme

MADDE 11 – (1) Kamuya bağlı sağlık kuruluşlarınca yapılacak uygulamaların sağlık hizmet ücret tarifesi Bakanlıkça belirlenerek ilan edilir.

Tanıtm ve bilgilendirme

MADDE 12 – (1) Bu Yönetmelik kapsamında faaliyet gösteren ünite ve uygulama merkezleri Bakanlıkça belirlenen bilgilendirme ve tanıtım mevzuatına uymak zorundadır. Bakanlıkça belirlenen bilgilendirme ve tanıtım hükümlerinin ihlali halinde sağlık kuruluşunun tabi olduğu ilgili mevzuat hükümleri uygulanır.

(2) Bu Yönetmelik kapsamındaki uygulamalara ilişkin tıbbi ürünler hakkındaki tanıtımlarda tıbbi ürün tanıtımına ilişkin mevzuat hükümleri uygulanır.

Eğitim

MADDE 13 – (1) Bu Yönetmelik kapsamındaki sertifikalı eğitimler, 4/2/2014 tarihli ve 28903 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan Sağlık Bakanlığı Sertifikalı Eğitim Yönetmeliği kapsamında, Bakanlıkça eğitim vermek üzere yetkilendirilmiş merkezler tarafından verilir.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

Ünite ve Uygulama Merkezinde Bulundurulması Zorunlu Asgari Birimler, Tıbbi Cihaz, Malzeme ve İlaçlar

Ünite ve uygulama merkezinde bulundurulması zorunlu asgari birimler

MADDE 14 – (1) Ünite ve uygulama merkezinde asgari olarak aşağıda belirtilen bölümler bulunur:

a) Asgari 12 metrekare yüzölçümünde muayene ve uygulama için gerekli asgari tıbbi malzemenin ve donanımın bulunduğu muayene ve uygulama odası.

b) Hasta kabul ve bekleme alanı.

c) Arşiv.

(2) Sağlık kuruluşlarında hasta kabul ve bekleme alanı ile arşiv alanı ortak olarak kullanılabilir.

(3) Sağlık kuruluşu bünyesindeki ünite veya uygulama merkezinin kuruluşun hizmet binası dışında farklı bir alanda oluşturulması halinde hasta kabul ve bekleme alanı, arşiv gibi alanlar Ayakta Teşhis ve Tedavi Yapılan Özel Sağlık Kuruluşları Hakkındaki Yönetmelikte sağlık kuruluşları için belirlenen asgari fiziki şartlara uygun şekilde hazırlanır.

(4) Bakanlıkça açma izni verilen ünite ve uygulama merkezleri Ek-3’te yer alan uygulamaları Bakanlıktan izin almak kaydıyla yapabilirler. Ünite ve uygulama merkezleri Ek-3’te yer alan her yeni uygulama için Bakanlıktan izin almak zorundadır. Bu Yönetmelik kapsamında faaliyet gösterilecek yerlerde, ilgili mevzuatlarına göre zorunlu ilaç, cihaz ve malzemelerin bulundurulması gerekir.

Tıbbi cihaz, malzeme ve ilaçlar

MADDE 15 – (1) Ünite ve uygulama merkezinde Ek-2’de yer alan asgari tıbbi cihaz, araç gereç ve ilaçlar ile ayrıca her uygulama için gerekli olan tıbbi cihaz, araç ve gereç ile ilaçların bulundurulması zorunludur.

BEŞİNCİ BÖLÜM

Denetim, Uyulması Gereken Diğer Hususlar, Yasaklar ve İdari Müeyyideler

Denetim

MADDE 16 – (1) Ünite ve uygulama merkezleri, şikâyet, soruşturma veya Bakanlıkça yapılacak olağan dışı denetimler hariç olmak üzere, Müdürlükçe en az bir dahili branşlardan uzman ve bir cerrahi branşlardan uzman tabibin

yer aldığı en az 3 kişilik bir ekip tarafından yılda en az bir defa denetlenir. Denetim, Ek-5'te yer alan denetim formu kullanılarak yapılır. İki nüsha olarak düzenlenecek formun bir nüshası denetlenen ünite veya uygulama merkezinin bulunduğu kurum veya kuruluşta muhafaza edilmek üzere bırakılır.

Uyulması gereken diğer hususlar ve yasaklar

MADDE 17 – (1) Ünite ve uygulama merkezlerinde, aşağıda belirtilen hususlara uyulmak zorundadır:

- a) Ünite ve uygulama merkezi Bakanlıktan izin almadan hizmet veremez.
- b) Ünite ve uygulama merkezinde bu Yönetmelik ve eklerinde yer alan bulundurulması zorunlu asgari birimler yer almak zorundadır.
- c) Ünite ve uygulama merkezleri amacı dışında faaliyet gösteremez.
- ç) Ünite ve uygulama merkezlerinde herhangi bir faaliyet alanının veya biriminin, yetkisi olmayan kişiler tarafından kullanılması yasaktır.
- d) Ünite ve uygulama merkezlerinde Bakanlıkça ilgili mevzuat hükümlerine göre ilgili alanda sertifikaları bulunmayan ve gerekli çalışma izinleri olmayan tabip, dış tabibi ve diğer sağlık personeli çalıştırılmaz.
- e) Tabip ve dış tabipleri uygulama sertifikası ile yetkilendirildikleri alan dışında uygulama yapamazlar.

İdari müeyyideler

MADDE 18 – (1) Bu Yönetmelikte belirlenen usul ve esaslara uymayanlar hakkında, Ek-4'te yer alan idari müeyyideler uygulanır.

(2) Ünite ve uygulama merkezlerine ilişkin hüküm bulunmayan hallerde, uygulamanın yapıldığı ilgili sağlık kuruluşunun tabi olduğu mevzuatta yer alan idari müeyyideler ile ilgili mevzuatta belirlenen diğer idari müeyyideler uygulanır.

ALTINCI BÖLÜM
Çeşitli ve Son Hükümler

Hüküm bulunmayan haller

MADDE 19 – (1) Ünite ve merkezlerin fiziki standartlarına, hizmet sunumuna ve idari müeyyidelerine ilişkin bu Yönetmelikte hüküm bulunmayan hallerde diğer ilgili mevzuat hükümleri uygulanır.

Yürürlükten kaldırılan yönetmelik

MADDE 20 – (1) 17/9/2002 tarihli ve 24879 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan Akupunktur Tedavisi Uygulanan Özel Sağlık Kuruluşları ile Bu Tedavinin Uygulanması Hakkında Yönetmelik yürürlükten kaldırılmıştır.

Akupunktur uygulaması için uyum süreci

GEÇİCİ MADDE 1 – (1) Akupunktur uygulaması için Bakanlıkça yetkilendirilmiş olan kurum ve kuruluşlar 1/1/2016 tarihine kadar bu Yönetmeliğe uyum sağlamak zorundadır. Bu süre sonunda uyum sağlamayan kurum ve kuruluşların yetki belgesi geçersiz sayılır.

Yürürlük

MADDE 21 – (1) Bu Yönetmelik yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

Yürütme

MADDE 22 – (1) Bu Yönetmelik hükümlerini Sağlık Bakanı yürütür.

[Ekleri için tıklayınız.](#)

EK-1**Ünite ve Uygulama Merkezi Açma İzin Başvuru Dosyasında Bulunması Gerekli Evraklar**

- 1) Sağlık kuruluşu işletenin, adı veya ticari unvanı ile ünite/uygulama merkezi açılışı ile ilgili işlemlerinin başlatılmasını talep eden imzalı başvuru dilekçesi.
- 2) Hangi uygulamaların yapılacağına ilişkin ve kullanılacak araç ve gereçleri gösterir liste.
- 3) Tabip ve diş tabipleri için ilgili uygulama alanına ilişkin Bakanlık tescilli uygulama sertifikasının Müdürlükçe onaylı örneği.
- 4) Ünite/uygulama merkezinde çalışan sağlık meslek mensuplarının aldığı eğitim veya eğitimlerin belgesi.
- 5) Ünite/uygulama merkezinde çalışacak tüm personeli gösteren liste, T.C. kimlik numarası beyanı ve iki adet fotoğraf.
- 6) Özel hastanelerde, Bakanlıktan merkez için alınan ruhsata esas proje, kamu ve üniversite hastanelerinde en az 1/100 ölçekli, binanın tümüne ait kesit ve cephelerin gösterildiği proje, müellifi ve çevre ve şehircilik il müdürlüğünce tasdik edilecek üç takım ozalıt kopya halinde hazırlanan kat planları.
- 7) Müdürlük proje inceleme raporu.
- 8) Müdürlükçe düzenlenen yerinde inceleme sonucu düzenlenecek müşterek teknik rapor.

EK- 2

Ünite ve Merkezlerde Bulundurulması Zorunlu Asgari Cihaz ve Malzemeler	
Muayene masası	1 adet
Tansiyon aleti	1 adet
Steteskop	1 adet
Laringoskop	1 adet
Ambu cihazı	1 adet
Airway	Farklı boylarda ve yeterli sayıda
Endotrakeal tüp	Farklı boylarda ve yeterli sayıda
Seyyar oksijen tüpü	1 adet
Oksijen maskesi	Yeterli sayıda
Çeşitli enjektör	Yeterli sayıda
I.V. kanül	Farklı boylarda, yeterli sayıda
Seyyar lamba	1 adet
Mobil aspiratör	1 adet
Aspirasyon sondası	Yeterli sayıda

Ünite ve Merkezlerde Bulundurulması Zorunlu Asgari İlaç Listesi		
1	İsoptine ampul	3 adet
2	Kortikosteroid ampul	3 adet
3	Antispazmodik ampul	3 adet
4	Polivinil prolidine iyot sol. 500cc.	1 adet
5	%5 dextroz 500 cc	2 adet
6	% 0,9 luk NaCl. 500 cc	2 adet
7	%20 mannitol 500 cc	2 adet

8	1/3 İzodeks 500 cc.	1 adet
9	Adrenalin 1 mg	5 amp
10	Atropin sulphat 0,5 mg	5 amp.
11	Dopamin	2 amp
12	Lidocain %2	2 amp
13	Antihistaminik	5 amp
14	Aminophillin	2 amp
15	Diazepam .	2 amp
16	Oral antihipertansif (KAPTOPRİL)	1 kutu
17	Diüretik	5 amp

EK-3

Ünite ve Uygulama Merkezlerinde Yapılabilecek Uygulamalar Listesi

1) AKUPUNKTUR

a) **Tanımı:** İğne, lazer ışınları, elektrik stimülasyonu, kupa, kulak için tohum, iğne ya da manyetik topçuklar, termik stimülasyon, akupres ve ses veya elektrik veya manyetik titreşimler gibi uyarı yöntemleri ile vücuttaki bulunmuş özel noktaların uyarılması suretiyle yapılan uygulamayı ifade eder.

b) **Uygulamaya Yetkili Personel:** İlgili alanda uygulama eğitimi almış sertifikalı tabip veya kendi alanında uygulama yapmak üzere diş tabibi.

c) **Akupunktur Uygulanabilecek Durumlar:** Akupunktur aşağıdaki uygulamalar ve ilişkili olabilecek alanlarda tedaviyi destekleyici yöntem olarak kullanılır. Hastalığı ortadan kaldıracığı veya tek başına tedavi edeceği gibi beyanlarda bulunulamaz.

Ünitelerde :

- Kas - iskelet sisteminin mekanik ağrısı.
- Eklem ağrıları.
- Migren, gerginlik tipi ve organik olmayan diğer baş ağrıları.
- Diş ağrıları.
- Nöropatik ağrılar.
- Kas spazmı, bel fıtığı akut konservatif dönem ve kronik dönem bel ağrıları.
- İlaç yan etkisine bağlı, taşıt tutması ve gebelikle ilgili bulantı ve kusmalar.
- Fonksiyonel gastrointestinal sistem bozuklukları; kabızlık, motilite bozukları, reflü
- Allerjik rinit bulguları.
- Dismenore, infertilite, polikistik over sendromu ve premenstruel sendrom, doğum ağrısı.
- Organik nedene bağlı olmayan uyku bozukluğu.
- Eksojen obezite tanısı almış hastada diyet uyumu.
- Alerji, egzema ve cilt kuruluğuna bağlı kaşıntı.
- Sigarayı bırakma sırasında oluşan anksiyete.
- Anksiyete.
- Organik bir nedene bağlı olmayan gece işemeleri.

- Kemoterapi ve radyoterapiye bağlı bulantı, kusma, ağrı, ağız kuruluğu.
- Organik nedeni olmayan vertigo.
- Geriatrik hastalarda.
- Solunum sisteminin kronik hastalıklarında günlük yaşam kalitesini artırma.
- Genel iyilik halinin oluşması ve sürdürülmesine yardımcı olma.

Uygulama Merkezlerinde :

- Progresif nörolojik defisiti olmayan ve kauda ekuina saptanmayan sinir kökü iritasyonları.
- Alkol bağımlılığı tedavisinde oluşacak sıkıntuların azaltılması.
- Çocukta ekstubasyon sonrası solunum sıkıntısı.
- Kronik göz hastalıklarında hastanın tedaviye uyumunun artırılması.
- Unutkanlık ve hafıza problemlerinde yaşam kalitesinin artırılması.
- Dikkat eksikliği ve hiperaktivite bozuklukları.
- İdiopatik ve /veya Sjögren hastalığına bağlı göz kuruluğu.
- İnmeye bağlı kısmi felçlerde kas kontraktürleri veya gcszluğ.

ç) Uygulanmayacak Durumlar: Acil durumlarda, kanama diatezi olan hastalar ile gebelikte ilk üç ayda alt karın bölgesi, 2. ve 3.trimestirde üst abdomen ve lumbosakral bölgelere ve gebede yoğun uyarı veren noktalara akupunktur uygulanmaz. Bakanlık, uygulama ve araştırmalar sonucunda ortaya çıkan öngörülemeyen durumlarda, Bilim Komisyonunun görüşünü alarak bunların haricinde yasaklamalar getirebilir.

d) Bulundurulması Zorunlu Cihaz ve Malzeme: Steril tek kullanımlık elik iğne.

e) Bulundurulabilecek Cihaz ve Malzemeler: Elektro akupunktur, kulak ve vücut detektörü, lazer akupunktur cihazı, gümüş ve altın iğne.

2) APİTERAPİ

a) Tanımı: Apiterapi; arı ve arı ürünlerinin bazı hastalıkların tedavisinde tamamlayıcı ve destekleyici olarak kullanılmasıdır.

Arı zehiri için;

- Canlı bal arısı,
 - Arı zehiri içeren ekstraktların bulunduğu ampüller,
 - Arı zehiri içeren merhemler,
- kullanılır.

Arı zehiri intradermal ve subkutanöz kullanılabilirken diğer arı ürünleri oral ve topikal şekilde uygulanabilir. Oral kullanılacak arı ürünlerinin kimyasal analizleri yapılır ve 29/12/2011 tarihli ve 28157 3.mükerrer sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan Türk Gıda Kodeksi Yönetmeliğine uygun olması zorunludur.

Apiterapi uygulamadan önce, arı zehiri ve arı ürünlerine karşı alerji olup olmadığı test edilir. Apiterapi uygulama yerinde mutlaka acil durumlarda hastaya müdahale edecek yetkili personel ve yaşam destek nitesi bulundurulması zorunludur.

b) Uygulamaya Yetkili Personel: Sertifikalı tabip

c) Apiterapi Uygulanabilecek Alanlar : Apiterapi aşağıdaki uygulamalar ve ilişkili olabilecek alanlarda tedaviyi destekleyici yöntem olarak kullanılır. Hastalığı ortadan kaldıracadı veya tek başına tedavi edeceği gibi beyanlarda bulunulamaz.

Ünitelerde :

- Bal, polen, propolis ve arı sütü sekonder immün yetmezliklerde immün sistemi destekleyici olarak uygulanabilir.

Uygulama Merkezlerinde :

- Arı zehiri; kas-iskelet sistemi ağrı, kızarıklık, hassasiyet gibi semptomların azaltılması, bacak kas kontraktürleri veya kas güçsüzlüğünde kas kuvvet artışına yardımcı amaçlı.
- Bal; kronik deri yaralarında iyileşmeye destekleyici amaçlı topikal olarak.

ç) **Uygulanmayacak Durumlar:** Arı ve arı ürünlerine karşı alerji var ise ve çocuklarda, arı zehiri 18 yaş altı diğer arı ürünleri 1 yaş altı, apiterapi uygulanamaz.

Arı zehiri; dekompanse kalp yetmezliği, böbrek yetmezliği, solunum yetersizliği, sistemik/lokal enfeksiyonlar, karaciğer fonksiyon bozukluğu, beta bloker kullanımı, tedavi uyumunu etkileyen şiddetli psikiyatrik rahatsızlıklar, yemekten hemen önce ya da hemen sonra, gebelerde ve süt veren annelerde uygulanamaz. Bakanlık, uygulama ve araştırmalar sonucunda ortaya çıkan öngörülemez durumlarda, Bilim Komisyonunun görüşünü alarak bunların haricinde yasaklamalar getirebilir.

d) **Bulundurulması Zorunlu Cihaz ve Malzeme:** Canlı arı ve arı ürünleri, pansuman seti, ışık kaynağı, otoklav, defibrilatör kompresörlü nebulizatör veya oksijen tüpüne takılabilecek atomizer, geniş lümenli kateter ve büyük damar yolu açabilmek için gerekli set, H2 reseptör blokörü 3 adet , aerosol formda beta 2 agonist 3 adet nebül.

3) FİTOTERAPİ

a) **Tanımı:** Fitoterapi, geleneksel bitkisel tıbbi ürünler ve bitkisel ilaçlarla yapılan bir tıbbi tedavi yöntemidir.

Fitoterapi ürünlerinin ruhsat sürecinde, bilim komisyonunun uygun görüşü alınarak belirlenmiş endikasyonları dahilinde sertifikalı tabip önerisiyle uygulanabilir.

Fitoterapi uygulamasında kullanılacak tıbbi ürünler ve bitkisel ilaçların ruhsatlandırılması ve satışına ilişkin hususlar Türkiye İlaç ve Tıbbi Cihaz Kurumu tarafından düzenlenir.

b) **Uygulamaya Yetkili Personel:** Sertifika sahibi tabip ve diş tabibi

4) HİPNOZ

a) **Tanımı:** Hipnoz, telkin yoluyla diğer bir kişinin bilinç ve farkındalık, vücut, hisler, duygular, düşünceler, hafıza veya davranışlarında değişiklik elde etmek üzere tasarlanmış veya bu sonucu ortaya çıkaran işlemdir.

b) **Uygulamaya Yetkili Personel:** Sertifika sahibi tabip ve diş tabibi ile tabip gözetiminde klinik psikolog ve psikolojinin tıbbi uygulamaları yetki belgesine sahip psikologlar.

c) **Hipnoz Uygulanabilecek Durumlar:** Hipnoz aşağıdaki uygulamalar ve ilişkili olabilecek alanlarda tedaviyi destekleyici yöntem olarak kullanılır. Hastalığı ortadan kaldıracığı veya tek başına tedavi edeceği gibi beyanlarda bulunulamaz.

Ünitelerde :

- Cerrahi işlemlerde:

1- Preoperatif ameliyat korkusunu yenme, anksiyete ve ağrıyla baş etme.

2- Postoperatif ağrı, bulantı, kusma ve anksiyete ile baş etme.

3- İntraoperatif ağrı, anksiyeteyi azaltma

- Tüm tanısal ve girişimsel işlemler sırasında
- Acil tıpta kaygı giderilmesinde ve tedaviye uyumun artırılmasında
- İnfertilite tedavi sürecinde
- Gebelik ve doğum süresince ve kadın hastalıklarında
- Obesite
- Yeme bozuklukları
- Sigara bırakmada
- Alkol bağımlılık tedavisinde (sadece psikiyatri uzmanı tarafından uygulanabilir)
- Depresyon (sadece psikiyatri uzmanı tarafından uygulanabilir)
- Anksiyete bozukluğu ve stres bozuklukları
- Organik olmayan uyku bozuklukları
- Organik olmayan cinsel fonksiyon bozuklukları
- Fonksiyonel barsak bozuklukları
- Akut ve kronik ağrı
- Diş hekimliğinde; fobilerde, ağrı giderme, anestezi, diş gıcırdatma, tedaviye ve protezlere uyumu artırıcı, temporomandibüler eklem disfonksiyonu, trigeminal nevralji, ağız içi problemlerin giderilmesi
- Atopik dermatit, seboreik dermatit, ürtiker gibi organik nedeni olmayan kaşıntılarda
- Allerjik rinit, alerjik astım
- Bağışıklık sisteminin güçlendirilmesi

Uygulama Merkezlerinde:

- Yanık tedavisinde ağrı ve anksiyete azaltılmasında
- Doğum sırasında
- İntraoperatif ağrı, ve anestezinin sağlanmasında
- Kanser hastalarında ortaya çıkan ağrı, kusma, kaygı ve ilaç yan etkileriyle baş edilmesinde

ç) **Uygulanmayacak Durumlar:** Şizofreni ve psikopatik durumlar, alkol ya da ilaç intoksikasyonu, demans, intihar eğilimi olan klinik depresif kişilerde (psikiyatri uzmanı hariç) hipnoz uygulanmaz. Bakanlık, uygulama ve araştırmalar sonucunda ortaya çıkan öngörülemeyen durumlarda, Bilim Komisyonunun görüşünü alarak bunların haricinde yasaklamalar getirebilir.

5) SÜLÜK UYGULAMASI

a) **Tanımı:** Steril sülük kullanılarak yapılan uygulamadır.

Tedavide kullanılacak "Hirudo medicinalis ve Hirudo verbana" isimli "tıbbi sülük"lerin üretim yerinden ve steril sülük elde edilen işletmeden temin edilmesi aranacak şartlardandır. Sülüklerin imha işleminde, 22/7/2005 tarihli ve 25883 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan Tıbbi Atıkların Kontrolü Yönetmeliğine göre gerekli işlemler uygulanır.

b) **Uygulamaya Yetkili Personel**

Sertifikalı tabip ve tabip gözetiminde sağlık meslek mensubu.

c) **Sülük Uygulanabilecek Durumlar :** Sülük tedavisi aşağıdaki uygulamalar ve ilişkili olabilecek alanlarda tedaviyi destekleyici yöntem olarak kullanılır. Hastalığı ortadan kaldıracığı veya tek başına tedavi edeceği gibi beyanlarda bulunulamaz.

Ünitelerde :

- Dejeneratif eklem hastalıkları (osteoartrit),
- Alt ekstremite variköz ven hastalıklarında ağrıyı ,
- Lateral epikondilit gibi hastalıklarda ağrıyı azaltma amaçlı

Uygulama Merkezlerinde :

- Flep cerrahisi sonrası görülen venöz yetmezlikler, replantasyon ve revaskülarizasyon sonrası venöz yetmezlikler

ç) **Uygulanmayacak Durumlar:** Kanama diyatezleri (Hemofili gibi), aktif kanama odağının varlığı, ciddi anemi, cerrahi girişim öncesi, kanı sulandırıcı ilaç kullanımı, gebelik ve emzirme, sülük ya da diğer canlılara karşı alerji, tedavi uyumunu etkileyen şiddetli psikiyatrik rahatsızlıklar, lösemi, kemik iliği supresyonu varlığı, gastrointestinal kanama, kanser, karaciğer siroz varlığı, diyaliz hastalarında, kalp pili varlığı, menstrüel dönem, enfeksiyon varlığı (HIV pozitifliği,vb.), kemoterapi ve radyoterapi sırasında ve çocuklarda (18 yaş altı) uygulanmaz. Bakanlık, uygulama ve araştırmalar sonucunda ortaya çıkan öngörülemeyen durumlarda, Bilim Komisyonunun görüşünü alarak bunların haricinde yasaklamalar getirebilir.

d) **Bulundurulması Zorunlu Cihaz ve Malzemeler:** Steril sülük, distile su cihazı, otoklav, steril distile su (kullanım öncesi sterilizasyondan sonra sülüğün yıkanması için),stok sülüklerin tutulacağı steril kavanozlar, sülüğün kullanım sırasında taşınması için kapaklı kavanoz

6) HOMEOPATİ

a) **Tanımı:** Homeopati, kişiye özgü seçilmiş homeopatik ilaçlar ile sağlık durumunu iyileştirmeyi hedef alan bütüncül bir uygulama yöntemidir.

Homeopati uygulamasında kullanılacak ilaçların ruhsatlandırılması ve satışına ilişkin hususlar Türkiye İlaç ve Tıbbi Cihaz Kurumu tarafından düzenlenir.

b) **Uygulamaya Yetkili Personel:** Sertifikalı tabip ve diş tabibi.

c) **Homeopati Uygulanabilecek Durumlar**

Ünitelerde :

- Gerilim tipi ve migren gibi organik olmayan baş ağrıları.
- Bağışıklık sisteminin güçlendirilmesi.
- Organik olmayan uykusuzluk.
- Kronik yorgunluk sendromu, fibromiyalji, irritabl barsak sendromu.
- Egzema, alerjik astım, alerjik rinit.
- Romatizmal hastalıklara ait artrit, kronik ağrı, ağız kuruluğu gibi durumlarda.
- Solunum yolları hastalıklarına ait burun akıntısı, burun tıkanıklığı, öksürtük, ateş, yutma güçlüğü, stomatit gibi durumlarda.
- Kemoterapi yan etkileri olan bulantı, kusma, stomatit, ağız kuruluğu.
- Dikkat eksikliği ve hiperaktivite tanısı alanlarda tedaviye destek amaçlı.
- Sindirim sistemi hastalıklarına ait Gastro-Özefajial Reflü ve gastrite bağlı mide ağrısı ve yanmasında, bulantı, kusma, ishal gibi durumlarda.
- Premenstruel Sendrom, dismenore, infertilite.
- Variköz ven postoperatif hematoma ve ağrının azaltılması gibi durumlar.
- Kas- iskelet sisteminin mekanik ağrısı.
- Diş Ağrıları.

Uygulama Merkezlerinde :

- Ürolitiazis ağrısı.
- Doğum sancısı.
- Sinir kökü irritasyonları.
- Çocukta perioperatif dönemde destekleyici.
- Bağımlılık tedavisinde destekleyici.
- Kemoterapi ve radyoterapinin bulantı, kusma, ağrı, ağız kuruluğu, anksiyete, radyodermatit yan etkilerinin azaltılmasında.
- Postoperatif ağrı, ajitasyon, ödem, yara iyileşmesi şikayetlerin azaltılmasında.
- Travmaların iyileşme süresinin kısaltılması.
- Anksiyete.

ç) **Uygulanmayacak Durumlar:** Kanser gibi ağır, kronik hastalıklarda palyatif kullanım dışında kullanılamaz. Fiziksel travma ve yaralanmalarda sadece destekleyici olarak kullanılır. Bakanlık, uygulama ve araştırmalar sonucunda ortaya çıkan öngörülemez durumlarda, Bilim Komisyonunun görüşünü alarak bunların haricinde yasaklamalar getirebilir.

7) KAYROPRAKTİK

a) **Tanımı:** Kayropratik; kas, omurga ve iskelet sisteminin biyomekanik bozuklukları ve bunun sinir sistemi üzerinde oluşturduğu sorunları önlemesiyle ilgilenen destekleyici bir uygulama alanıdır. Uygun hastalarda normal mekanik hareketliliğini yitirmiş eklemleri elle uygulanan tekniklerle düzeltme üzerine yoğunlaşır.

b) **Uygulamaya Yetkili Personel:** Sertifikalı tabip ve tabip gözetiminde sertifikalı sağlık meslek mensubu.

c) **Kayropraksi Uygulanabilecek Durumlar :** Kayropraksi aşağıdaki uygulamalar ve ilişkili olabilecek alanlarda tedaviyi destekleyici yöntem olarak kullanılır. Hastalığı ortadan kaldıracığı veya tek başına tedavi edeceği gibi beyanlarda bulunulamaz.

Ünitelerde :

Akut ve kronik boyun ve bel ağrısı,

- Kronik servikal bölge kaynaklı baş ağrısı.
- Ani fleksiyon- ekstansiyon zorlanmalarıyla ilişkili ağrılar.
- Lomber spinal stenozun erken konservatif tedavisi.
- Lomber, torakal ve servikal disk hernilerinin erken konservatif tedavisi.
- Akut ve kronik yumuşak doku zorlanmaları.
- Miyofasiyal ağrı sendromu.
- Mesleki ve spor ile ilişkili rekreasyonel kas-iskelet sistemi yaralanmaları.
- Geriatrik yaş grubunun osteoartrit vb. kas-iskelet sistemi sorunları.
- Mekanik faset eklem kaynaklı, biyomekanik disfonksiyonlar.
- Koksiks ağrısı.
- Postürel Skolyoz.
- Progresif motor defisit ve kauda equina sendromu saptanmayan sinir kökü irritasyonları
- Omuz, sakroiliak eklem, temporomandibuler eklem, kalça, diz, el, ayak eklem disfonksiyonları.

Uygulama Merkezlerinde :

- Kayropratik müdahale, sedasyon veya anestezi gerektiriyorsa, bu uygulamaların uygulama merkezinde yapılması uygundur.

ç) **Uygulanmayacak Durumlar:** Odontoid hipoplazi, instabil odontoid, akut kırık, spinal kord tm, osteomyelit, hematoma (spinalkord veya intrakanaliküler),menenjial tm, vertebral tm, fragmanlı disk hernisiyle birlikte olan ilerleyici nörolojik defisit, üst servikal omurganın Arnold Chiari malformasyonu, vertebral luksasyon, anevrizmal kemik kisti, dev hücreli kemik tm, osteoblastoma, osteoidosteoma, ameliyat sonrası fiksasyon/stabilizasyon protezleri, kas ya da diğer yumuşak dokuların neoplastik hastalıkları, pozitif Kerning ya da Lhermit belirtileri, siringomiyeli, etiyojisi bilinmeyen hidrosefali, kauda equina sendromu gibi durumlarda kayropraksi uygulanmaz. Bakanlık, uygulama ve araştırmalar sonucunda ortaya çıkan öngörülemez durumlarda, Bilim Komisyonunun görüşünü alarak bunların haricinde yasaklamalar getirebilir.

d) **Bulundurulması Zorunlu Cihaz ve Malzemeler:** Uygulama yapılan birimlerde ve eğitim merkezlerinde standart kayropratik manipülasyon için uygun bir müdahale masası bulunması gerekir.

e) **Bulundurulabilecek Cihaz ve Malzemeler:** Farklı manipülatif uygulamalar için tilt veya drop özelliği olan masalar, mekanik düzeltme için elektrikli veya manuel itme cihazı, analiz amaçlı kullanılan yüzeyel ısı ölçen cihazlar veya yüzeyel EMG kullanılır.

8) KUPA UYGULAMASI

a) **Tanımı:** Kan dolaşımını arttırmak için bölgesel vakum oluşturmaya dayanan kuru kupa uygulaması ve belli vücut noktalarında bölgesel vakumla beraber yüzeysel cilt kesikleri oluşturarak kanın alındığı Yaş Kupa Uygulamasıdır (Hacamat).

b) **Uygulamaya Yetkili Personel:** Sertifikası bulunan tabip, diş tabibi ve tabip gözetiminde sertifikalı sağlık meslek mensubu

c) **Kupa Uygulanabilecek Durumlar :** Kupa uygulaması aşağıdaki uygulamalar ve ilişkili olabilecek alanlarda tedaviyi destekleyici yöntem olarak kullanılır. Hastalığı ortadan kaldıracığı veya tek başına tedavi edeceği gibi beyanlarda bulunulamaz.

Ünitelerde :

- Organik bir rahatsızlığı tanımlanmayan hastalarda immün sistemi güçlendirme.
- Fibromiyalji Sendromu.
- Romatizmal hastalıklara ait kronik ağrı, eklem hareket kısıtlılığı, sabah tutukluğu, yorgunluk gibi durumlar.
- Kas-iskelet sistemi mekanik ağrıları.
- Diz ağrısı (osteoartrit vb.).
- Migren ve gerilim tipi baş ağrısı gibi organik olmayan baş ağrıları.
- Organik olmayan uyku bozuklukları.
- Sindirim sistemi hastalıklarına ait bulantı, kusma, kabızlık gibi durumlar.

Uygulama Merkezlerinde :

- Nevraljilere bağlı ağrılar.
- İnmeye bağlı gelişen hıçkırık, yorgunluk, afazi gibi durumlar.

ç) **Uygulanmayacak Durumlar:** Trombofilebit, aktif yaralar, cerrahi yaralar, dekompanse kalp hastalığı, anemi (hemoglobin 9,5mg/dl'nin altı), hemofili, kanama/pıhtılaşma bozukluğu öyküsü, antiagregan ilaç kullanımı durumunda ve varisin doğrudan üzerine kupa uygulanamaz. Bakanlık, uygulama ve araştırmalar sonucunda ortaya çıkan öngörülemeyen durumlarda, Bilim Komisyonunun görüşünü alarak bunların haricinde yasaklamalar getirebilir.

d) **Bulundurulması Zorunlu Cihaz ve Malzeme:** Tek kullanımlık kupa seti, epidermal insizyon sağlayacak kesici/delici alet, tek kullanımlık eldiven, uygulama için uygun muayene yatağı, uygulama bölgesinin temizliğinde kullanılabilecek solüsyonlar.

Kupa setleri plastik, cam, silikon, elektrikli, manuel, pompalı veya pulsatif olabilir.

9) LARVA UYGULAMASI

a) **Tanımı:** *Lucilia* (*Phaenicia*) *sericata* steril larvalarının kronik yaralarda biyodebridman amaçlı kullanılması suretiyle yapılan uygulamadır.

Temel Prensipler :

Maggot Tedavisi kapsamında uygulamadaki gerekli materyal olan *Lucilia sericata* türüne ait sineğin laboratuvarında sürekli üretimi aşağıdaki standartlarda yapılır:

1.Maggot Tedavisi kapsamında *Lucilia sericata* türü sineğin erişkin kolonilerinin laboratuvarında sinek kafesleri içinde sürekli üretimi yapılacak koşullar için yaklaşık 12 m² büyüklüğünde "iklim odası" özellikleri oluşturulmalıdır. Bu amaçla İklim Odası'nda 24-27°C sıcaklık, %40-60 nemlilik ve belli bir ışık sistemi kurulmuş olmalıdır.

2.İklim odasında *Lucilia sericata* türü sineğin yaşam döngüsüne uygun yumurta, larva, pupa ve erişkini ile sinek kolonileri elde edilmelidir.

3.İklim odasının yanı sıra larva eldesi, sterilizasyonu ve yapılacak ise steril paketlerin geliştirilmesi amacıyla bağımsız, mikrobiyolojik analiz için gerekli etüv, otoklav, laminar kabin, ışık mikroskobu cihazlarını içeren, yaklaşık 20 m² büyüklüğünde fonksiyonel bir laboratuvar bulunmalıdır.

b) **Uygulamaya Yetkili Personel:** Sertifikalı tabip

c) **Maggot Tedavisi Uygulanabilecek Durumlar :** Maggot tedavisi aşağıdaki uygulamalar ve ilişkili olabilecek alanlarda tedaviyi destekleyici yöntem olarak kullanılır. Hastalığı ortadan kaldıracığı veya tek başına tedavi edeceği gibi beyanlarda bulunulamaz.

Ünitelerde:

- Diyabetik ayak ülseri
- Venöz staz ülserleri

Uygulama Merkezlerinde:

- Diyabete bağlı olmayan nöropatik ayak ülserleri
- Bası ülseri
- Travmatik iyileşmeyen yaralar
- Arteriyel/iskemik ülserler
- Post-operatif yaralar
- Osteomyelit
- Nekrotizan fasiit

ç) **Uygulanmayacak Durumlar:** İnseklere karşı alerji durumunda, anlamlı derecede koagülopati varlığında, baş bölgesi, solunum sistemi ve iç organlara, endokrin bezlere ve hayati organlara bağlantısı olan fistüller, hemarojik apselere uygulanmaz. Bakanlık, uygulama ve araştırmalar sonucunda ortaya çıkan öngörülemeyen durumlarda, Bilim Komisyonunun görüşünü alarak bunların haricinde yasaklamalar getirebilir.

d) **Bulundurulması Zorunlu Cihaz ve Malzemeler:** Steril larvalar.

10) MEZOTERAPİ

a) **Tanımı:** Mesoderm kaynaklı organ patolojilerinin iyileşmesini amaçlayan bitkisel veya farmakolojik ilaçların bölgesel, küçük dozlarda, özel iğneler ve özel tekniklerle cilt içi enjeksiyonu uygulamasıdır.

İğnesiz mezoterapi, ürünün cilt içine iğne olmadan elektroporasyon yöntemi ile verilmesidir.

b) **Uygulamaya Yetkili Personel:** Sertifikalı tabip ve diş tabibi.

c) **Mezoterapi Uygulanabilecek Durumlar:** Mezoterapi aşağıdaki uygulamalar ve ilişkili olabilecek alanlarda tedaviyi destekleyici yöntem olarak kullanılır. Hastalığı ortadan kaldıracığı veya tek başına tedavi edeceği gibi beyanlarda bulunulamaz.

Ünitelerde :

- Trigemius nevralsileri, Serviko-brakiyal nevralsiler.
- Eklem dejenerasyonu sonrası oluşacak ağrı, sertlik, şişlikler ve hareket kısıtlılığı.
- Bağ dokusu patolojisine ait ağrı, kızarıklık ve hareket kısıtlılığı, hidrolipodistrofiler- yangısız selülit.
- Akut ve kronik yumuşak doku zorlanmalarındaki ağrı, kızarıklık ve hareket kısıtlılığı.
- Miyofasiyal ağrı sendromu.
- Migren baş ağrıları.
- Mikro dolaşım bozukluğuna bağlı ödemlerde destekleyici.
- Keloid, alopesia, akne gibi cilt patolojilerinin tedavisinde destekleyici.
- Spazmodik patolojilere bağlı ağrılarda.
- İmmün sistemi güçlendirme.
- Yumuşak doku spor yaralanmalarında.

Uygulama Merkezlerinde :

- Artritler, romatoid poliartritler, akut romatizmalar gibi eklem patolojileri.
- Arteritler, mikro- dolaşım sorunları, jinekoloji ve doğum vasküler patolojileri.
- Hipertansiyon, hemipleji, serebralpalsi gibi hastalıklarda genel rehabilitasyon uygulamalarına yardımcı olarak kullanılabilir.

ç) **Uygulanmayacak Durumlar:** Akut enfeksiyonlar, derin ven trombozun, instabil kan basıncı, kalp krizi, senkop sonrası epizod, açık yaralar, son dönem kalp yetmezliği, diabetes mellitus, antikoagülan tedavi altındaki hastalar, böbrek yetmezliği, ilaçlara karşı aşırı duyarlılığı olan hastalarda ve hamilelikte uygulanamaz. Bakanlık, uygulama ve araştırmalar sonucunda ortaya çıkan öngörülemeyen durumlarda, Bilim Komisyonunun görüşünü alarak bunların haricinde yasaklamalar getirebilir.

d) **Bulundurulması Zorunlu Cihaz ve Malzemeler:** Steril tek kullanımlık mezoterapi iğneleri, enjektör, eldiven

e) **Bulundurulabilecek Cihaz ve Malzemeler:** Mezoterapi uygulama tabanca cihazı, transdermal uygulama (iğnesiz mezoterapi) cihazı, muayene masası.

11) PROLOTERAPİ

a) **Tanımı:** Proliferatif ve iritan solüsyonların eklem bağ dokusu içine enjekte edilmesi uygulamasıdır. Enjeksiyonlar, genellikle zedelenmiş, aşınmış, güçleri azalmış tendon ve ligamentlere ve eklemlere yapılır. Amaca uygun olarak seçilen ilaç karışımları bölgesel olarak, özel iğnelerle ve özel tekniklerle uygulanır.

b) **Uygulamaya Yetkili Personel:** Sertifikalı tabip ve diş tabibi.

c) **Proloterapi Uygulanabilecek Durumlar:** Proloterapi aşağıdaki uygulamalar ve ilişkili olabilecek alanlarda tedaviyi destekleyici yöntem olarak kullanılır. Hastalığı ortadan kaldıracığı veya tek başına tedavi edeceği gibi beyanlarda bulunulamaz.

Ünitelerde :

- Eklem bağ gevşekliklerine bağlı ağrı, şişlik.
- Kısmi tendon yaralanmaları ve aşırı kullanım sendromu.
- Tekrarlayan baş, boyun, sırt ve bel ağrıları.
- Omurga, göğüs kafesi ve kaburgalarda geçmeyen kas ve ligament kaynaklı ağrılar.
- Migren ağrıları ve myofasyal ağrılar.
- Topuk dikenli, plantar fasitis ağrı, şişlik ve fonksiyon bozuklukları.
- Yumuşak doku spor yaralanmaları.
- Bağ ve kas yaralanmalarına bağlı kısmi yırtılmalar.

Uygulama merkezlerinde:

- Enflamatuvar eklem hastalıkları, arteritler, mikro- dolaşım sorunlar.

ç) **Uygulanmayacak Durumlar:** Hemofili, zeka geriliği, kanama bozukluğu, derin ven trombozu, stabil olmayan kan basıncı, kalp krizi, epilepsi, açık yaralar, son dönem kalp yetmezliği, diabetes mellitus, antikoagülan tedavi, böbrek yetmezliği, ilaçlara karşı aşırı duyarlılığı olanlarda uygulanmaz. Bakanlık, uygulama ve araştırmalar sonucunda ortaya çıkan öngörülemez durumlar, Bilim Komisyonunun görüşünü alarak bunların haricinde yasaklamalar getirebilir.

d) **Bulundurulması Zorunlu Cihaz ve Malzemeler:** Steril tek kullanımlık iğneler, enjektör, eldiven, proliferatif solüsyonlar, lokal anestezi ve muayene masası,

12) OSTEOPATİ

a) **Tanımı:** Eklemler, kaslar, bağ dokusu ve omurgayı içeren kas-iskelet sistemini güçlendirilmesine yardımcı olan, total vücut sağlığına odaklanan ve hastalıklarda kas-iskelet sisteminin etkinliği üzerinde duran invaziv olmayan bir tamamlayıcı tıp uygulamasıdır.

b) Uygulamaya Yetkili Personel

Sertifikalı tabip, diş tabibi ve tabip gözetiminde sertifikalı sağlık meslek mensubu.

- c) **Osteopati Uygulanabilecek Durumlar** : Osteopati aşağıdaki uygulamalar ve ilişkili olabilecek alanlarda tedaviyi destekleyici yöntem olarak kullanılır. Hastalığı ortadan kaldıracağı veya tek başına tedavi edeceği gibi beyanlarda bulunulamaz.

nitelerde :

- Omurga ve kas-iskelet sistemi hareket ve fonksiyon bozuklukları.
- Omurga ve kemik eklem sisteminin akut ve kronik ağrı sendromları.
- Omurga disk kaymaları.
- İskialji, brakial nevralji, siyatalji, diskopatik ağrılar.
- Eklem sertliği ve dejenerasyonu.
- Migren, gerilim tipi baş ağrıları.
- Postural kusurlar.
- Ayaktan ameliyat sonrası rehabilitasyon.
- Kaza sonrası ağrı sendromları.
- Spastisite, serebral palsi gibi nöromüsküler problemler.
- Çocuklarda koordinasyon ve psikomotor fonksiyon bozuklukları.
- Psikosomatik sendromlar, anksiyete, depresyon.
- Kronik nörolojik hastalıklarda (Alzheimer hastalığı ve Multipl Skleroz) destekleyici amaçlı.
- Uyku bozuklukları.
- Sindirim sistemi, üriner sistem, ürogenital, solunum ve dolaşım sistemleri fonksiyonel bozuklukları.

Uygulama Merkezlerinde:

- Vissero-somatik fonksiyon bozukluklarına bağlı rahatsızlıklar.
- Hamile kadınlarda ağrı sendromları.
- Hormonal denge bozukluklarında destekleyici amaçlı.

c) **Uygulanmayacak Durumlar**: Ağrı nedeniyle uygulamanın istenmemesi, kanamalar, uzamış kanama zamanı, antikoagülan kullanımı, ileri kanama/pıhtılaşma bozuklukları, hemofili, internal fiksasyon , total eklem protezi varlığı, kemik ve eklem stabilitesini bozacak; tümör, metastatik hastalık, süpüratif artrit, osteomyelit, septik artrit, kemik tüberkülozu, kırıklarda erken dönem, akut hematoma, Down sendromu, akut psikoz. Bakanlık, uygulama ve araştırmalar sonucunda ortaya çıkan öngörülemeyen durumlarda, Bilim Komisyonunun görüşünü alarak bunların haricinde yasaklamalar getirebilir.

d) **Bulundurulması Zorunlu Cihaz ve Malzemeler**: Osteopati uygulaması için uygun müdahale masası bulunması gerekir.

13) OZON UYGULAMASI

a) **Tanıımı**: Lokal veya sistemik olarak ozon-oksijen karışımının kullanıldığı uygulama yöntemidir.

Uygulama metodları;

- Major Otohemoterapi: Hastanın 50 ila 100 cc kanı, vücut dışında steril koşullarda, uygun oranda medikal ozon gazı ile normobarik koşullarda karıştırılıp hastaya geri verilir.
- Minör Otohemoterapi: Hastanın 2 ila 10 cc kanının vücut dışında steril koşullarda medikal ozon gazı ile karıştırılıp, intramuskuler yoldan hastaya enjekte edilmesidir.
- Rektal veya vaginal İnsufflasyon: Hastaya rektal veya vajinal yoldan medikal ozon gazı verilmesidir.

- Torbalama metodu : Kol-bacak gibi ekstremitelerin haricen ozon gazı uygulanması amacıyla özel bir torbaya alınarak medikal ozon gazı uygulaması işlemidir.
- İntradiskal uygulama: Steril koşullarda görüntüleme teknikleri (C kollu skopi, floroskopi) eşliğinde uzman doktorlar tarafından intervertebral diskler içerisine direk ozon uygulanmasıdır.
- Kas İskelet Sistemi Uygulamaları: Kas, tendon, tendon kılıfı, bağ, eklem içi, eklem çevresi ve omurga sorunlarında; enjeksiyon yöntemi ile deri içi, deri altı, kas içi ve eklem içi medikal ozon gazı uygulamalarını içerir.

b) Uygulamaya Yetkili Personel: Sertifikalı tabip ve diş tabibi

c) Ozon Uygulanabilecek Durumlar : Ozon uygulaması aşağıdaki uygulamalar ve ilişkili olabilecek alanlarda tedaviyi destekleyici yöntem olarak kullanılır. Hastalığı ortadan kaldıracığı veya tek başına tedavi edeceği gibi beyanlarda bulunulamaz.

Ünitelerde :

- Eklem, tendon ve ligaman yaralanmaları.
- Vertebra ve disk patolojilerine bağlı yansıyan ağrı (para vertebral enjeksiyon).
- Myofasial ağrı, fibromyalji.
- İlgili uzman tarafından yönlendirilmiş diyabetik yaralar.
- Gingivit, periodontitis.

Uygulama Merkezlerinde;

- Nöropatik ağrı.
- Vertebral disk patolojileri (Skopi altında intradiskal enjeksiyon).
- Enfekte diyabetik yaralar.
- Revaskülarizasyon şansı olmayan kritik iskemili ekstremitte yaraları.

Minör otohemoterapi, major otohemoterapi, rektal uygulamalar, intraartikuler, tetik nokta tendon kılıfı enjeksiyonları ünite koşullarında da yapılabilecektir.

Medikal ozon uygulamaları standart tedavilere ek olarak veya tek başına uygulanabilir

ç) Uygulanmayacak Durumlar: Ozonun gaz formunda damar içine enjeksiyonu hava embolisi sonucu ölümlere yol açabileceğinden yapılmaz. Glikoz 6 Fosfat Dehidrogenaz enzimi eksikliği, Basedow Graves tipi kontrolsüz hipertroidi vakaları, masif kanamalı hastalar, malign hipertansiyon, ağır trombositopeni ($<50000 /\text{mm}^3$) varlığında ozon uygulaması yapılamaz. Bakanlık, uygulama ve araştırmalar sonucunda ortaya çıkan öngörülemeyen durumlarda, Bilim Komisyonunun görüşünü alarak bunların haricinde yasaklamalar getirebilir.

d) Bulundurulması Zorunlu Cihaz ve Malzemeler: Ozon Jeneratörü, Ozon Sensörü

14) REFLEKSOLOJİ

a) Tanımı:El, ayak tabanı ve kulaklarda vücudun tüm bölümleri, organ ve bezleriyle ilgili yönlendirici refleks alanların mevcudiyeti prensibine dayanır. Bu refleks alanlara herhangi bir cihaz, malzeme, krem, losyon kullanmadan sadece basınç uygulanır. Refleksoloji spesifik hastalıkların tanı, tedavisi veya eklem mobilizasyonu ve manupilasyonunu içermez.

b) **Uygulamaya Yetkili Personel:** Sertifikalı tabip ve tabip gözetiminde sertifikalı sağlık meslek mensubu.

c) **Refleksoloji Uygulanabilecek Durumlar :** Refleksoloji aşağıdaki uygulamalar ve ilişkili olabilecek alanlarda tedaviyi destekleyici yöntem olarak kullanılır. Hastalığı ortadan kaldıracığı veya tek başına tedavi edeceği gibi beyanlarda bulunulamaz.

Ünitelerde:

- Stres, anksiyete.
- İrritabl Barsak Sendromu.
- Herhangi bir organik bozukluk tanımlanmayan kişilerde immün sisteminin güçlendirilmesi.
- Sindirim sistemi hastalıklarına ait bulantı, kusma, kabızlık gibi durumlar.
- Mekanik kas- iskelet sistemi ağrıları.
- Migren, gerilim tipi gibi organik nedenli olmayan baş ağrıları.
- Astım tedavisinde anksiyeteyi azaltarak destekleyici.
- Organik olmayan uyku bozuklukları.
- Hiperaktif detrusor kasına bağlı idrar kaçırma yardımcı yöntem olarak kullanma.

Uygulama Merkezlerinde:

- Anksiyete bozuklukları, panik atak tedavisinde destekleyici.
- Hemipleji, serebral palsi, multiple skleroz gibi nörolojik kökenli hastalıklarda genel rehabilitasyon uygulamalarını destekleyici.
- Kanser ve kemoterapiye bağlı ağrı, bulantı, kusma gibi yan etkileri azaltmada destekleyici.
- Doğum ağrılarının azaltılması.

ç) **Uygulanmayacak Durumlar:** Öyküde akut enfeksiyonlar, ateşli durumlar, ayakta aktif gut artriti, derin ven trombozu, kontrol edilemeyen kan basıncı, kalp krizi, kalp pili varlığı, senkop sonrası epizod, akut cerrahi durumlar, safra kesesi-böbrek taşları, uygulama bölgesinde açık ve kapalı yaralar, gebeliğin ilk üç ayı gibi durumlarda refleksoloji uygulanamaz. Bakanlık, uygulama ve araştırmalar sonucunda ortaya çıkan öngörülemeyen durumlarda, Bilim Komisyonunun görüşünü alarak bunların haricinde yasaklamalar getirebilir.

15) MÜZİKTERAPİ

a) **Tanımı:** Müzik terapisi konusunda ehliyetli bir profesyonel tarafından, müziğin ve müzik uygulamalarının, bireylerin fiziksel, psikolojik, sosyal ve zihinsel ihtiyaçlarını karşılamada klinik ve kanıta dayalı kullanıldığı uygulamadır.

b) **Uygulamaya Yetkili Personel:** Sertifikalı tabip ve tabip gözetiminde sağlık meslek mensupları ile en az lisans düzeyinde müzik eğitimi aldıktan sonra müzikterapi sertifikasyon programını tamamlamış uygulamaya yardımcı olan kişiyi.

c) **Müzikterapi Uygulanabilecek Durumlar :** Müzikoterapi aşağıdaki uygulamalar ve ilişkili olabilecek alanlarda tedaviyi destekleyici yöntem olarak kullanılır. Hastalığı ortadan kaldıracığı veya tek başına tedavi edeceği gibi beyanlarda bulunulamaz.

Ünitelerde :

- Anksiyete bozukluğu ve stres bozuklukları.
- Sosyal fobiler.

- Kişilik bozuklukları.
- Otizm hastalarında dikkatin artırılması, öğrenmenin kolaylaştırılması ve çevreye farkındalığın artırılmasında.
- Zeka geriliğinde öğrenmenin kolaylaştırılması ve çevreyle iletişimin artırılmasında.
- Kaygı giderilmesinde ve tedaviye uyumun artırılmasında.
- Akut ve kronik ağrıda.
- Multipl skleroz, Parkinson gibi kronik organik hastalıkların rehabilitasyonunda yardımcı olarak.
- Felçli hastaların rehabilitasyonunda yardımcı olarak.

Uygulama Merkezlerinde :

- Yanık tedavisinde ağrı ve anksiyete azaltılması.
- Yoğun Bakım Ünitelerinde ağrı ve anksiyete azaltılması.
- Doğum sırasında ağrı ve anksiyetenin azaltılması.
- Preoperatif anksiyete ve postoperatif ağrının azaltılması.
- Kanser hastalarında ortaya çıkan ağrı, kusma, kaygı ve ilaç yan etkileriyle baş edilmesinde.

ç) **Bulundurulabilecek Cihaz ve Malzemeler:** Müzik ve ritm aletleri.

EK-4

MÜEYYİDE FORMU				
Sıra No	Konu	Müeyyideler		
		1.Tespit	2.Tespit	3.Tespit
1	Bu Yönetmeliğe uygun olarak, ruhsat ve faaliyet izin belgesi veya uygunluk belgesi almadan hizmet verilmesi halinde Valilikçe faaliyeti durdurulur ve kişiler hakkında Cumhuriyet Savcılığına suç duyurusunda bulunulur.			
2	Türkiye Cumhuriyeti yasalarınca suç olarak kabul edilen tıbbi işlemlerin yapıldığının tespiti halinde,	Ünite veya merkez faaliyetleri üç ay süreyle durdurulur.	Ünite veya merkezin izin belgesi iptal edilir.	
3	8 inci maddenin üçüncü fıkrasına aykırılık halinde,	İlgililer hakkında Cumhuriyet Savcılığına suç duyurusunda bulunulur. Ünite veya merkez uyarılır.	İlgililer hakkında Cumhuriyet Savcılığına suç duyurusunda bulunulur. Ünite veya uygulama merkezinin faaliyeti üç gün süreyle durdurulur.	İlgililer hakkında Cumhuriyet Savcılığına suç duyurusunda bulunulur. Ünite veya uygulama merkezinin faaliyeti on gün süreyle durdurulur.
4	8 inci maddenin dördüncü fıkrasına, 9 uncu maddenin ikinci fıkrasına aykırılık halinde,	İlgililer hakkında Cumhuriyet Savcılığına suç duyurusunda bulunulur. Ünite veya merkez uyarılır.	İlgililer hakkında Cumhuriyet Savcılığına suç duyurusunda bulunulur. Ünite veya uygulama merkezinin faaliyeti	İlgililer hakkında Cumhuriyet Savcılığına suç duyurusunda bulunulur. Ünite veya uygulama merkezinin faaliyeti on gün

			üç gün süreyle durdurulur.	süreyle durdurulur.
5	10 uncu maddenin üç, dört ve beşinci fıkralarına aykırılık halinde,	Ünite veya merkez uyarılır.	Ünite veya merkez uyarılır.	Bir önceki aya ait brüt hizmet gelirinun yüzde biri oranında idarî para cezası verilir. Dördüncü tespitite para cezası iki katı olarak uygulanır. Beşinci tespitite ise ünite veya uygulama merkezinin faaliyeti bir gün durdurulur.
6	15 inci madde hükümlerine aykırılık halinde,	Bir önceki aya ait brüt hizmet gelirinun binde biri oranında idarî para cezası verilir. Ayrıca eksikliğin giderilmesi için 15 gün süre verilir.	Bir önceki aya ait brüt hizmet gelirinun binde ikisi oranında idarî para cezası ile cezalandırılır. Ayrıca eksikliğin giderilmesi için 15 gün süre verilir.	Ünite veya uygulama merkezinin faaliyeti bir gün süreyle durdurulur.
7	17 nci maddenin birinci fıkrasının (b) bendine aykırılık halinde,	Bir önceki aya ait brüt hizmet gelirinun binde biri oranında idarî para cezası ile cezalandırılır. Ayrıca gerekli düzenlemelerin yapılması için on beş gün süre verilir.	Bir önceki aya ait brüt hizmet gelirinun binde ikisi oranında idarî para cezası verilir. Ayrıca gerekli düzenlemelerin yapılması için on beş gün süre verilir.	Ünite veya uygulama merkezinin faaliyeti yedi gün süreyle durdurulur.
8	17 nci maddenin birinci fıkrasının (c) bendine aykırılık halinde,	Bir önceki aya ait brüt hizmet gelirinun binde üçü oranında idarî para cezası verilir. Ayrıca gerekli düzenlemelerin yapılması için on beş gün süre verilir.	Bir önceki aya ait brüt hizmet gelirinun binde altısı oranında idarî para cezası verilir. Ayrıca gerekli düzenlemelerin yapılması için on beş gün süre verilir.	Ünite veya uygulama merkezinin faaliyeti beş gün süreyle durdurulur. Ayrıca gerekli düzenlemelerin yapılması için on beş gün süre verilir.
9	17 nci maddenin birinci fıkrasının (ç) bendine aykırılık halinde,	Ünite veya merkezin bir önceki aya ait brüt hizmet gelirinun binde üçü oranında idarî para cezası ile cezalandırılır. Bu kapsamda yetkisiz sağlık hizmeti sunulduğunun tespiti halinde bir ay faaliyeti durdurulur, ayrıca Cumhuriyet	Ünite veya merkezin, bir önceki aya ait brüt hizmet gelirinun binde altısı oranında idarî para cezası ile cezalandırılır. Bu kapsamda yetkisiz sağlık hizmeti sunulduğunun tespiti halinde bir ay faaliyeti durdurulur, ayrıca Cumhuriyet	Ünite veya merkezin faaliyeti beş gün süreyle durdurulur. Bu kapsamda yetkisiz sağlık hizmeti sunulduğunun tespiti halinde bir ay faaliyeti durdurulur, ayrıca Cumhuriyet Savcılığına suç duyurusunda bulunulur.

		Savcılığına suç duyurusunda bulunulur.	Savcılığına suç duyurusunda bulunulur.	
10	17 nci maddenin birinci fıkrasının (d) bendine aykırılık halinde,	Bakanlığın onayı ile Valilikçe merkezin faaliyeti on gün süreyle durdurulur ve kişiler hakkında cumhuriyet savcılığına suç duyurusunda bulunulur.	Merkezin faaliyeti üç ay süreyle durdurulur.	Merkezin faaliyet izni iptal edilir.
11	17 nci maddenin birinci fıkrasının (e) bendine aykırılık halinde,	İlgililer hakkında cumhuriyet savcılığına suç duyurusunda bulunulur. Ünite veya merkez uyarılır.	İlgililer hakkında cumhuriyet savcılığına suç duyurusunda bulunulur. Ünite veya uygulama merkezinin faaliyeti üç gün süreyle durdurulur.	İlgililer hakkında cumhuriyet savcılığına suç duyurusunda bulunulur. Ünite veya uygulama merkezinin faaliyeti on gün süreyle durdurulur.

Açıklamalar:

(1) Bu Yönetmelikte aynı tarihte birden fazla maddeye aykırılık tespitinde ise her madde için öngörülen müeyyidelerden; idari para cezaları ayrı ayrı, faaliyet durdurulmalarda ise en uzun süreli faaliyet durdurma müeyyidesi uygulanır.

(2) Faaliyet durdurma cezalarının uygulanmasına hafta sonu ve resmi tatiller dışındaki günlerde başlanılır. Ayrıca ünite veya uygulama merkezinin faaliyet durdurulma sebebini gösteren yazılı açıklama sağlık kuruluşunun girişine asılır, ceza bitimine kadar asılı kalır.

(3) Müeyyide formunun 2. ve 3. tespit sütunlarında düzenlenen idari müeyyideler, müeyyideyi gerektiren fiillerin 1 yıl içinde 2. ve 3. tekrarları halinde uygulanır. 1 yıllık sürenin hesaplanmasında takvim yılı esas alınır.

(4) İdari para cezalarının hesaplanmasında, idari para cezasına esas teşkil eden fiilin işlendiği tarihten bir önceki aya ait; Üniversite uygulama araştırma merkezi ile eğitim ve araştırma hastanesi bünyesinde kurulan ünite ve uygulama merkezlerinde ünite ve uygulama merkezinin aylık brüt hizmet geliri, diğer üniteler için ise bünyesinde bulunduğu sağlık kurum ve kuruluşunun aylık brüt hizmet geliri esas alınır.

(5) İdari para cezası bakımından esas alınan bir önceki ay veya daha uzun süreli olarak sağlık kuruluşunun faaliyette olmaması durumunda, sağlık kuruluşunun faaliyetinin durdurulmadan önceki en son faaliyette olduğu aya ilişkin brüt hizmet geliri esas alınır.

(6) Aylık Brüt hizmet geliri tespiti için Müdürlükçe ilgili kuruluştan onaylı gelir tablosu talep edilir.

(7) Toplumun veya sağlık hizmeti alanların sağlığını olumsuz etkileyeceği düşünülen durumların ortaya çıkması halinde bu durum ortadan kaldırılabileceği kadar ünite ve uygulama merkezlerinin valilikçe faaliyeti geçici olarak durdurulur ve Bakanlığa bildirilir.

(8) Bu maddedeki idari para cezasını gerektiren hususlarda; idari para cezalarını vermeye Valiler, idari para cezası düzenlemeleri nedeniyle tekrardan kaynaklı faaliyet durdurma cezalarını vermeye Sağlık Bakanlığı yetkilidir.

GELENEKSEL VE TAMAMLAYICI TIP UYGULAMALARI DENETİM FORMU				
Denetlenen Kurum/Kuruluşun:				
Adı:				
Adresi:				
Telefon:				
Denetim Tarihi				
Denetim Başlangıç ve Bitiş Saati:				
Sıra No	Denetim Soruları	Uygun	Uygun Değil	Açıklamalar
İdari İşler				
S1	Mesul Müdür/Sorumlu tabip tarafından denetim için uygun ortam hazırlanmış mı? İstenilen gerekli bilgi ve belgeler sağlanmış mı?			
S2	Mesul Müdür/Sorumlu tabip görevi bildirimini yapılan personel tarafından mı yürütülüyor?			
S3	Mesul Müdür/Sorumlu tabip görevlerini yerine getiriyor mu?			
Ünite/Uygulama Merkezi Personeli İle İlgili İşler				
S4	Çalışan tüm personelin kıyafeti hizmet gereklerine uygun mu?			
S5	Çalışan tüm personel kimlik kartı taşıyor mu?			
S6	Tabiplerin yapması gereken tıbbi uygulamalar yetkisi olmayan kişilerce yapılıyor mu?			
S7	Sağlık çalışanı haricinde kişilerce sağlık hizmeti veriliyor mu?			
S8	Özel sağlık kuruluşu olan ya da özel sağlık kuruluşu bünyesinde hizmet veren ünite/uygulama merkezinde çalışan personelin sigorta prim bordrosu /destek prim bordrosu mevcut mu? Olmayan personel için başvuru yapılmış mı?			
S9	Çalışan Sağlığı ve Güvenliğine dair önlemler alınmış mı?			
S10	Özel sağlık kuruluşu bünyesinde hizmet veren ünite/uygulama merkezinde; ilgili mevzuata göre mesleğini serbest icra etme hakkı bulunmayan tabip ve tabip dışı personel çalıştırılıyor mu?			
S11	Ünite/uygulama merkezinde geleneksel ve tamamlayıcı tıp uygulamalarını yapan sağlık personelinin sertifikası var mı?			
Acil Hizmetler				
S12	Acil durumlar için bulunması gereken asgari ilaç, araç ve gereç mevcut mu?			

Arşiv/Tıbbi Kayıt

S13	Tıbbi kayıt ve arşiv sistemi ünite/uygulama merkezinin bağlı bulunduğu mevzuata uygun mu?			
S14	Kayıtlar bilgisayar ortamında tutuluyor ise ünite/uygulama merkezinin bağlı bulunduğu mevzuata uygun mu?			
S15	Ünite/uygulama merkezinde her hasta için geleneksel ve tamamlayıcı tıp uygulamaları rıza formu dolduruluyor mu?			
S16	Bildirimi zorunlu veriler istenilen sürelerde gönderiliyor mu?			

Tıbbi Atıkların Kontrolü

S17	Tıbbi atıklar, tehlikeli ve evsel atıklar ayrı bir şekilde toplanıyor mu?			
S18	Tıbbi atıkların toplanmasında, ilgili Yönetmelikte belirtilen torbalar kullanılıyor mu?			
S19	Kesici ve delici özelliği olan atıklar diğer tıbbi atıklardan ayrı olarak teknik özellikleri ilgili Yönetmelikte belirtilen kutu veya konteynerler içinde toplanıyor mu?			
S20	Miadı dolan, bozulan ilaç ve sarf malzemeler ilgili Yönetmelik hükümlerine uygun olarak imhası yapılıyor mu?			

Hasta Hakları

S21	Hasta hakları ve sorumlulukları görülebilecek yerde asılı mı?			
S22	Hasta Hakları Yönetmeliği'ne aykırı bir tespit var mı?			
S23	Hastalara uygulamalarda oluşabilecek riskler, komplikasyonlar konusunda bilgilendirmeye yönelik uygulama var mı?			

Diğer/Genel

S24	Ünite/uygulama merkezinin hizmet birimleri ve mekanları mevzuat hükümlerine uygun mu?			
-----	---	--	--	--

S25	Ünite/uygulama merkezinde, Yönetmelikte izin verilen uygulamalar dışında başka geleneksel ve tamamlayıcı tıp uygulamaları yapıyor mu?			
S26	Ünite/Uygulama Merkezinde bildiri yapılmış araç, gereç ve cihazlar dışında araç, gereç ve cihaz bulunduruluyor mu?			
S27	Cihaz var ise düzenli olarak bakım, kontrol ve kalibrasyonu yapıyor mu?			
S28	İlaçlar uygun ısı ve ışık koşullarında saklanıyor mu? Buzdolabı sıcaklıkları termometre ile günlük olarak takibi yapılarak kayıtları tutuluyor mu?			
S29	Yeşil ve kırmızı reçeteye tabi ilaçlar bulunuyor ise kilitli bir ortamda muhafaza ediliyor mu?			
S30	Ünite/uygulama merkezi genelinde hijyene uygun temizlik ve bakım sağlanmış mı?			
S31	Ünite/uygulama merkezi içerisinde gerekli yönlendirme ve uyarı işaretleri uygun biçimde konumlandırılmış mı?			
S32	Ünite/uygulama merkezi için kullanılan yönlendirme levhaları, matbu evraklardaki logolar, tanıtıma yönelik uygulamalar ilgili mevzuat hükümlerine uygun mu?			
S33	Ünite/uygulama merkezinde geleneksel ve tamamlayıcı tıp uygulamalarında kullanılan ilaç ve kozmetik ürün gibi ürün satışı yapıyor mu?			
S34	Ünite/uygulama merkezinde ısıtma, aydınlatma ve havalandırma uygun mu?			
S35	Sterilizasyon şartlarına uyuluyor mu?			

Diğer Tespitler(*)

S36				
S37				
S38				

Açıklamalar

• (*) Denetleyici tarafından denetim formunda bulunmayan ancak denetim sırasında tespit edilen diğer hususlar. (İhtiyaca göre S.No eklemesi yapılabilir.)

• Denetimde tespit edilen uygunsuzluklar denetim bitiminde İl Sağlık Müdürlüğünde değerlendirilir, uygunsuzluklar için ilgili mesul müdüre bildirimde bulunulur, savunması istenir. Denetimde tespit edilen uygunsuzluk hakkında ilgili olduğu maddeye karşılık gelen ve bu yönetmelikte öngörülen müeyyideler uygulanır. Bu yönetmelikte müeyyide öngörülmemiş ise ünite/uygulama merkezinin bünyesinde bulunduğu ilgili sağlık kuruluşunun tabi olduğu mevzuat ve ilgili diğer mevzuatta yer alan müeyyideler uygulanır.

• Denetimler sırasında bu form manuel olarak doldurulabileceği gibi, bilgisayar ortamında doldurulmak suretiyle de denetimler gerçekleştirilebilir. Bilgisayar ortamında doldurularak yapılan denetimler sonucunda formun çıktısı alınarak imzalı bir nüshası ilgili merkeze bırakılır.

Denetleyici	Denetleyici	Denetleyici	Mesul Müdür/Sorumlu Hekim